TÜRKİYE'DE ETKİN SAĞLIK ARAŞTIRMALARI İÇİN AÇIK VERİNİN DURUMU VE İŞ ZEKASI UYGULAMASI İLE VERİ KALİTESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Melih TAKYACI[a], Muhammet DAMAR[b]

[a] *Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Fakültesi, Bilgisayar Bilimleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Merkez Kampüs, Buca, İzmir, Türkiye*
[b] *Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Fakültesi, Bilgisayar Bilimleri Bölümü, Tınaztepe Yerleşkesi, Buca, İzmir, Türkiye*
email: melihakyaci@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, sağlık alanında yaygın olarak kullanılmakta olan açık verinin kalitesini, paylaşım biçimlerini, Türkiye'deki uygulamalarını ve Türkiye'deki uygulamalarının uluslararası örneklerle karşılaştırmasını yapmak ve detaylı bir şekilde incelemektir. Günümüzde açık veri, şeffaflık ve araştırma yeteneklerinin artırılası için stratejik bir rol oynamaktadır[1]. Sağlık sistemi içinde düzgün işleyen açık veri paylaşımı sağlık alanındaki araştırmaları destekleyecek, veri üzerinde araştırmacıların farklı analizler gerçekleştirmesini sağlayacaktır. Bu sayede bilimsel gelişmeler için veri bulma konusunda harcanan enerji ve para bilimsel faaliyetlerin diğer bölümlerine kaydırılabilecektir. Çalışma kapsamımızda Türkiye'de sağlık alanıyla ilişkili veri sunan kaynaklar incelenmiştir. Türkiye'de Açık Veri İzmir [2], İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu [3], Türkiye İstatistik Kurumu İstatistik Veri Portalı [4], Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu [5], gibi çalışmalar belli başlı açık veri kaynakları olarak gösterilebilir[1]. Dünya'da ise Dünya Sağlık Örgütü[6], Amerikan Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi[7], Avrupa Hastalık Öncesi ve Kontrol Merkezi[8], Amerika Birleşik Devletleri Sağlık Verisi Portalı [9], ve Dünya Bankası Açık Veri Portalı [10], dünyada öne çıkan açık veri platformlarıdır. Özellikle ilgili sağlık portalları paylaştıkları veri içerikleri, türleri, veri formatları, veri için oluşturdukları raporlar, verideki mahremiyet ölçüsü, dönemsellik, verilerin tarihi gibi pek çok kriter açısından yurtiçindeki ve yurtdışındaki portallar analiz edilmiştir. Türkiye'de veri paylaşımı konusunda üç büyük şehrin özel bir çabası olduğu görülmüş olsa da sağlık alanında açık veri konusu Türkiye için iyileştirmeye açık bir alan olarak görülmüştür. Açık verinin uluslararası standartlara uygun, kaliteli ve etkin biçimde paylaşılması, akademik ve pratik uygulamalar açısından oldukça değerli görülmüştür. Uygun bulunan ve veri setini analiz için paylaşan sistemlerden örnekler alınarak Microsoft Power BI iş zekası aracı ile raporlama gerçekleştirilmiştir. Buradan ne tür analizler gerçekleştirilebilir, ne tür araştırmalar yapılabilir, ne gibi eklentiler ile daha fazla araştırmaya imkan verir kapsamlı bir değerlendirme ortaya konulmuştur. Ayrıca, yapılan iş zekası uygulamaları sonucunda, Türkiye'deki açık veri uygulamalarının genel itibariyle diğer ülkelerdeki uygulamalara kıyasla sınırlı kaldığı gözlemlenmiştir. Türkiye'de açık verinin standartlara kavuşması, Sağlık Bakanlığı tarafından açık verinin desteklenmesi, açık veri formatlarının çeşitlendirilmesi, uygun yasa zeminin hızla oluşturulması analizlerimiz sonucu önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tıbbi bilişim, açık veri, sağlık bilişimi, iş zekası, veri yönetimi.

Kaynakça

[1]Damar, M., & Karaman, D. (2021). Açık Veri ve İş Zekâsı Teknolojisi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Dava Verileri Üzerine Bir Değerlendirme. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi, 5(2), 206-228.

[2] İzmir Açık Veri. (2025). İzmir Büyükşehir Belediyesi açık veri portalı. Erişim tarihi: 10/04/2025. https://acikveri.bizimzir.com/

[3] İBB Açık Veri. (2025). İBB açık veri portalı İstanbul Büyükşehir Belediyesi. Erişim tarihi: 10/04/2025. https://data.ibb.gov.tr/

[4] TÜİK. (2025.) TÜİK İstatistik Veri Portalı. Erişim tarihi: 10/04/2025, https://data.tuik.gov.tr/

[5] ULASAV, (2025). Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu. Erişim Tarihi: 10/04/2025. https://ulasav.csb.gov.tr/dataset/?license_id=ibb-license&organization=istanbul-buyuksehir-belediyesi

[6] WHO, (2025). Dünya Sağlık Örgütü. Erişim Tarihi: 10/04/2025, https://www.who.int/data

[7] CDC, (2025). Amerikan Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri. Erişim Tarihi: 10/04/2025. https://www.cdc.gov/DataStatistics

[8] ECDC, (2025). Avrupa Hastalık Öncesi ve Kontrol Merkezi. Erişim Tarihi: 10/04/2025. https://www.ecdc.europa.eu/en/data-tools

[9] HealthData.Gov, (2025). Amerika Birleşik Devletleri Sağlık Verisi Portalı. Erişim Tarihi: 10/04/2025.https://www.healthdata.gov/

[10] Open Data Portal. (2025). Dünya Bankası. Erişim Tarihi: 10/04/2025. https://data.worldbank.org/topic/health